

7 odraslih in 4—5 otroških lobanj. Poleg tega so bile tudi kosti raznih živali, kakor jelena, srne, koze, psa itd. E. Vlček, ki je preiskal in ocenil antropološko gradivo, prihaja do sklepa, da so na posameznih ostalinah sledovi postmortalnega razbijanja lobanj in otroških mandibul z udarci in vrezovi. Glede na to, da je iz ene lobanje napravljena maska ter glede na poskus izdelave podobne maske iz druge lobanje, sodi avtor, da imajo te ostaline kulturni pomen. Kot dokaz za to mu služi tudi kasneje fragmentirana maska iz jelenje lobanje. Sama jama naj bi predstavljala kulturno mesto kljub težkemu dohodu, medtem ko naj bi se bili kulturni žriveni obredi vršili nekje v bližini vhoda. Jama bi bila v tem primeru služila kot nekakšna vrsta prepada, v katerega so metali človeške in živalske žrtve skupaj s keramiko po magičnih obredih.

O novih halštatskih grobovih v jugozahodni Slovaški poroča Jozef Paulík v razpravi »Nové hrobové nálezy z mladšej doby halštatskej na juhozápadnom Slovensku«. Avtor skuša podati sintetično sliko tega časa, upoštevajoč pri tem vse dosedanje izsledke. Poleg tega objavlja tudi novo gradivo z raznih najdišč. Pri tem prihaja do sklepa, da je jugozahodni del Slovaške pripadal področju gomil vzhodnoalpskopanonskega areala. Tako bi področje jugozahodnega dela Slovaške predstavljalo najseverovzhodnejši del tega areala. Vendar pa najdišča na Slovaškem ne sovpadajo kulturno povsem niti z avstrijskimi niti s panonskimi najdišči.

Titus Kolník objavlja posamezne najdbe fibul iz rimskega časa in iz periode selitve narodov na jugozahodnem Slovaškem.

O zavarovalnih raziskovanjih, ki so bila napravljena v Nitrianskom Hrádku in v Bešeňovu, poroča Darina Bialeková v članku »Záchraný výskum slovanských sídlisk v Nitrianskom Hrádku a Bešeňove, okr. Šurany«. Ob priliki zavarovalnih del na teh najdiščih so odkrili ostaline tudi drugih starejših period. Hiše, ki pripadajo slovanskemu obdobju, predstavljajo na obeh najdiščih pravilne četrkote, velike $2,50 \times 2,50$ m; $3,0 \times 3,0$ m in $4,0 \times 4,0$ m. Vkopane so bile v zemljo kakih 20 do 80 cm. Ognjišče je bilo v enem od kotov. Fragmenti keramike in drugih ostalin, kakor so živalske kosti in podobno, so ohranjeni v relativno manjši meri. Avtorica datira obe najdišči v čas IX.—X. stoletja. Cyril Ambros pa daje analizo živalskih ostalin z obeh imenovanih najdišč.

Pri raziskovalnih delih v Bešeňovu so odkrili tudi slovansko grobišče, o katerem poroča Ľudmila Kraskovská v članku »Výskum v Bešeňove roku 1950«. Poleg zgodnejših kultur, od katerih pripadajo nekatere celo neolitski dobi, je glavni del odkritih grobov iz slovanske periode. Starejši gradiščanski periodi pripada 9 žar, ki jih avtorica datira v VII. in na začetek VIII. stoletja. Srednji slovanski periodi pripadajo 4 grobovi iz prve polovice IX. stoletja, ostalih 81 grobov pa avtorica pripisuje mlajši gradiščanski periodi. Pri analizi nakita, orodja in orožja upošteva avtorica tudi izsledke Szökeja in drugih. V celoti so na tem grobišču doslej odkrili 24 grobov z žarami, 6 grobov iz sredneslovanske periode ter 201 grob s skeletnimi pokopi. Od zgodnejših obdobjev je avtorica tukaj odkrila ostaline željezovske, lengyelske, unjetiške in drugih kultur.

V razpravi »Rímsky republikánsky portrét v Slovenskom múzeu v Bratislave« obravnava Oldřich Pelikán rimsko portretno glavo, odkrito v Hlohovcu. Belo Polla pa v razpravi »K problematike vzniku Starého Mesta a Banskej Štiavnice« prinaša nove izsledke raziskovanj na hrišču Glanzenberg, ki so jih začeli, da bi ugotovili začetek naselitve Banske Štiavnice in lokalitete Staré Mesto. Dosedanje ugotovitve raziskovanj pričajo, da je Staré Mesto doživelo cvetočo dobo nekje pred XIII. stoletjem. Po tem stoletju je pa začelo izumirati.

Na koncu sledi ena recenzija, ki jo je napisal K. Majevski.

J. Korošec

Rad Vojvodanskih muzeja 6, Novi Sad 1957, 312 str.

Kakor dosedanje, je tudi 6. številka glasila Vojvodanskih muzejev bogata z vsebino, čeprav je arheologija v splošnem slabše zastopana, kakor je bila v prvih številkah.

Mirjana Marijanski objavlja v razpravi »Groblje urni kod Ilandže« nekropolo, ki je bila pri vasi Ilandži v Banatu leta 1948 samo sondirana. Odkrili so tedaj 18 grobov z žarami, ki so poleg tega imeli tudi razne pridevke v obliki raznih posod ter bronastih predmetov, ki so se ohranili le v fragmentih. Med temi je bilo

tudi nekaj grobov brez kakršnih koli pridevkov. Med keramičnimi izdelki so zastopane žare, skodele in lončki. Avtorica povezuje to nekropolo na nekatera druga grobišča, ki se širijo od Vršca-Ludoša, Vatina in Tolvadije. Poleg omenjenih grobov so istočasno odkrili tudi še dva pokopa zgrčencev, ki pa nista imela pridevkov. Avtorica jih pripisuje neolitski periodi. Dalje je bila odkrita tudi hiša, ki pa pripada že kasnejšemu času, po mnenju avtorice XVI. stoletju n. e.

Rajko Veselinović objavlja lončarske peči raznih časov v razpravi »Keltske i starosrpske lončarske peči na Gomolavi kod Hrtkovaca u Sremu«. Poskusna izkopavanja 1953. leta so odkrila 5 peči, od katerih pripisuje avtor dve keltskemu plemenu Skordiskov. Ena peč je le fragmentarno ohranjena, medtem ko je druga enonadstropna in sestoji iz prostora za ogenj, plošče z odprtini in iz prostora, kjer so stali lonci. Časovno stavlja avtor na temelju keramike te dve peči v latensko III. periodo.

Poleg keltskih peči so tedaj odkrili tudi še 3 starosrbske peči, od katerih je ena fragmentirana lončarska peč z vodoravnim prehodom plamena, dve druge peči sta pa služili za gretje ali pa sta bili krušni peči. Zadnje tri peči po avtorju pripadajo XIII. stoletju n. e.

Rastko Rašajski v članku »Sarmatska lončarska radionica iz Crvenke kraj Vršca« tudi obravnava lončarsko dejavnost Sarmatov. Na imenovanem najdišču so odkrili poleg drugih objektov tudi lončarsko peč. V resnici domneva avtor, da je tu bila cela lončarska delavnica v velikosti $3,70 \times 2,26$ m. Precejšen njen del je bil že uničen in je v resnici morala biti veliko večja. V zemljo je bila celo 1,10 m globoko vkopana. V stavbi je bila odkrita tudi peč, ki jo avtor tolmači kot lončarsko peč, medtem ko je ognjišče bilo delno vkopano v puhlico. Okoli 6 m oddaljen od delavnice so našli tudi studenec, ki je bil okoli 4,80 m globoko vkopan. Studenec ni bil obzidan, temveč le izdolben. Na dnu studenca so našli nekaj fragmentov keramike sarmatskega časa, na temelju katerih avtor tudi datira stavbo v sarmatski čas. Poleg tega je bilo tukaj odkritih tudi nekoliko jam, v katerih se je kopala zemlja za razne namene. Avtor obravnava v članku tudi sarmatsko keramiko, ki so jo našli vzdano v slovanski peči na isti lokaliteti. Samo delavnico pa sporeja z delavnico odkrito v Solt-Pálé v bližini Hodmezővásárhelya ter jo časovna stavlja v IV.—V. stoletje n. e.

O istem najdišču poroča tudi Natalija Simovljević, in sicer o tam odkritih grobovih in o depotu keramike v članku »Sarmatski stratum na Crvenki kraj Vršca«. Najdbe v grobovih navajajo avtorico, da grobove, ki so bili razstreseni, datira na konec III. in na začetek IV. stoletja n. e. Depot keramike pa stavlja v drugo polovico IV. stoletja.

Med poročili spada v arheologijo članek »Praistorisko naselje u Crnoj Bari«, ki sta ga napisala Milutin Garašanin in Draga Garašanin. Poročata o raziskovanjih v Crni Bari v letih 1943 in 1944. Ob tej priliki so ugotovili, da pripada gradivo bodrogkereszturski kulturni skupini, ki jo avtorja delita na dve fazi. Poleg tega so tu odkrili tudi nekatere starejše kulturne skupine, kakor Bükk keramiko, dalje vinčansko in tiško kulturo.

Naslednje poročilo je napisal Milorad Girić »Neolitsko naselje kod Idjoša«. Najdišče so sondirali 1954. leta, čeprav so posamezna raziskovanja začela že pred prvo svetovno vojno. Pri raziskovanjih so ugotovili, da najstarejša faza pripada še starčevski kulturi, medtem ko naslednje pripadajo vinčanski in tiški skupini. V okviru zadnje faze so našli tudi hišo. Debelina plasti je dokaj različna. Tako je starejša starčevska plast debeline okoli 80 cm, medtem ko so naslednje okoli 1,20 m močne.

L. Sekereš poroča v članku »Jedan interesantan nalaz iz ranog srednjeg veka iz Nose« o košenem predmetu, na katerem so vrezane tudi razne figuralne predstave. Sam predmet tolmači avtor kot predmet za vsakdanjo uporabo. Časovno ga opredeljuje avaroslovanski kulturi.

V članku »Arheološki nalaz iz Srbobrana« poroča Karolj Hadjmaš o stekleni cevi v obliki trombe, ki so jo našli v nekem grobu. Avtor tolmači predmet kot rhyton, etnično ga pa pripisuje Avarom.

Ostale razprave in poročila se dotikajo drugih muzejskih vej. Tako v področje obrtno dejavnosti in etnografije spada članek Šandora Mihalika »Četrti vek iz života somborskih zlatara«, dalje članek Ratka Mamuzića »Zanatlije Srema druge

polovine XVIII. veka«, članek Milice Bošković »Čurčinski zanat u Sremu« in članek Milana Miloševa »Vršačke papudžije«. V isto skupino spadajo tudi nekatera poročila, kakor Ivana Baha »Prilog historiji zlatarstva v Vojvodini«, dalje poročilo Roberta Paulovića »Kopljajača sa natpisom sa barjaka petrovaradinske regimente iz 1749«, Julije Bona »Gajenje i prerada lana u Hrastinu« in Katinke Evinger-Kovačević »Verenička marama kod Madžara u Vojvodini«.

V zgodovino umetnosti spadajo članki: »Stefan Tenecki — banatski slikar iz XVIII. veka«, ki ga je napisala Olga Dimitrijević-Mikić, dalje članek Sretena J. Bogdanovića »Neki zapisi i starine u crkvi voganjskoj« in članek Mirjane Lesek »Stara srpska crkva u Sremskoj Mitrovici i njen ikonostas«.

V naravoslovne vede pa spadata članka Aleksandra Kukina »Pliocen istočnih ogranaka Fruške Gore između Čortanovaca i Starog Slankamena« in Milorada Marčetića »Rode u Vojvodini«.

Razpravam in poročilom sledijo poročila o delu vojvođanskih muzejev, ter njih sodelavcih, kritike in prikazi ter bibliografija.

J. Korošec

Slovenská archeológia VII/1. Časopis Slovenskej akadémie vied, Archeologického Ústavu v Nitre, Bratislava 1959, 200 str.

Prva številka novega letnika je izšla v isti razkošni opremi, kakor so bile dosedanje. Vsebinsko pa obsega vse periode, ki obravnavajo arheologijo.

Ferdinand Blahuta v članku »Bukovohorské sídlisko v Kapušanoch« obravnava neolitsko najdišče v Kapušanyh, kjer so odkrili Bükk kulturno skupino. Najdišče je bilo že v večji meri uničeno, zato so napravili zavarovalna raziskovanja. Ob tej priliki so izkopavali ostanke neke t.i. stanovanjske jame. Avtor v jami razlikuje tri horizonte, čeprav je kulturna plast bila celo manj kakor 50 cm debela. Na temelju svoje delitve pa prihaja do sklepa, da delitev Bükk kulturne skupine, kakor jo je napravil Tompa, ni zanesljiva. Dalje sodi avtor, da danes še ni zanesljivih kriterijev, na temelju katerih bi bilo mogoče deliti to kulturno skupino. Nato sklepa, da je ta kulturna skupina zelo pogostno mešana z linearno trakasto in tiško kulturno skupino. Vsekakor imamo na tem najdišču mešano kulturno plast. Ni pa nikakor jasno, ali so vse tri imenovane kulturne skupine, ki so bile tudi tukaj odkrite, istočasne glede na rezultate, ki jih je prinesla le ena stanovanjska jama, dalje mala debelina kulturne plasti in majhna površina, ki so jo raziskovali.

O neolitskih skeletnih pokopih v Dudincih poroča Gejza Balaša v članku »Neolitické kostrové hroby v Dudinciach (okr. Šahy)«. Grobišče je bilo zvečine že uničeno in so mogli raziskati le dva groba, medtem ko je bil tretji samo ugotovljen. V grobovih so se našli skrčenci z raznimi pridevki v obliki posod, a tudi orodje. Na temelju keramike sodi avtor, da je večji del nekropole pripadal časovno neki kasnoneolitski kulturni skupini, ki se širijo po južnem delu Slovaške in ki so ozko povezane s t.i. Tiszapolgár skupino Ogrske. Ker so pa tu tudi ostaline starejših kulturnih skupin, kakor so posode na visoki votli nogi z odprtini na stenah in nekateri drugi starejši elementi, sodi avtor, da je bil tudi močan vpliv lengyelske kulture.

Alena Houšťová obravnava v razpravi »Poznámky ke kultuře nálevkovitých pohárů na Moravě« o lijakastih čašah (Trichterbecher) na področju Moravske. Avtorica sodi, da so na Moravskem štiri tipološke in kronološke skupine te kulture. Najstarejša skupina predstavlja po mnenju avtorice obogatitev Beckersove AB stopnje. Časovno bi mogla biti istočasna s slikano moravsko keramiko. Druga skupina je t.i. balberška skupina, ki je na Moravskem samostojna in se ne veže z drugimi. Tretja je višoviška skupina, ki je na Moravskem najbogateje zastopana, četrta pa ohrozimska skupina. Zadnja prihaja skupaj tudi s kanelirano keramiko. Inkrustirana keramika se na Moravskem javlja tudi s kanelirano keramiko, in sicer v večji meri šele v mlajši fazi kanelirane. Najdbe kulture lijakastih čaš so na Moravskem zvečine znane na naselbinah.

Živalske osteološke ostaline bronaste dobe v Ganovicah objavlja Cyril Ambros v članku »Zvieracie zvyšky z doby bronzovej z Gánoviec, okr. Poprad«. Kljub težavam, ki jih je imel zaradi pomanjkanja komparativnega gradiva, je